

No.Φ.092.22/7512

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΣΑΛΚΙΤΖΗ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (No.2)

(Αριθμός προσφυγής 72624/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Οκτωβρίου 2017

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις περιστάσεις που παρατίθενται στο Άρθρο 44§2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Τσαλκιτζή κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Kristina Pardalos, *Πρόεδρο,*

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Ales Pejchal,

Krzysztof Wojtyczek,

Armen Haturyunuan,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski, *δικαστές,*

και την Renata Degener, *Αναπληρώτρια Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού συνεδρίασε ιδιαιτέρως στις 26 Σεπτεμβρίου 2017,

Εκδίδει την κατωτέρω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει προσφυγής (υπ' αριθ.72624/10) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση") από τον κ. Βασίλη Τσαλκιτζή, Έλληνα υπήκοο, την 1^η Δεκεμβρίου 2010.

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κ. Σταύρο Τσακυράκη, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση ("Κυβέρνηση") εκπροσωπήθηκε από την εξουσιοδοτημένη εκπρόσωπο του Αντιπροσώπου της, κα. Α. Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά του για δίκαιη δίκη επειδή καταδικάστηκε για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση και ότι αυτή η διαδικασία δεν ανεστάλη έως ότου τα

ποινικά δικαστήρια κρίνουν επί των αιτιάσεων που υπέβαλε ο ίδιος κατά βουλευτή, του Κ.Τ.

4. Στις 16 Μαρτίου 2016 η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση και η υπόλοιπη προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη σύμφωνα με τον Κανόνα 54§3 των Διαδικαστικών Κανόνων.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1944 και κατοικεί στις Αφίδνες Αττικής.

A. Ιστορικό της υπόθεσης

6. Στις 2.11.2001 ο προσφεύγων υπέβαλε μήνυση κατά του Κ.Τ. για παράβαση καθήκοντος και εκβιασμό σε σχέση με πράξεις που φέρεται ότι τέλεσε ως δήμαρχος του Δήμου Κηφισιάς. Ο προσφεύγων έδωσε ένορκη κατάθεση την ίδια ημέρα, επαναλαμβάνοντας τους ισχυρισμούς της μήνυσής του. Έδωσε κι άλλη ένορκη κατάθεση σε σχέση με την μήνυσή του στις 21.12.2001.

7. Όταν υπεβλήθη η μήνυση, ο Κ.Τ. ήταν βουλευτής. Σύμφωνα με το Άρθρο 62 του Συντάγματος, ο εισαγγελέας ζήτησε από το Κοινοβούλιο να άρει την ασυλία του Κ.Τ. λόγω παράβασης καθήκοντος, εκβιασμό και δωροδοκία. Το αίτημα απορρίφθηκε στις 20.3.2002.

8. Στις 5.8.2003 ο προσφεύγων, βασιζόμενος στις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Cordona κατά Ιταλίας (vo.1)* (vo.40877/98, ECHR 2003-I) και *Cordona κατά Ιταλίας (vo.2)* (vo.45649/99, ECHR 2003-I (αποσπάσματα)), υπέβαλε εκ νέου την μήνυσή του, ισχυριζόμενος ότι η απόρριψη του αιτήματος άρσης της ασυλίας του Κ.Τ. από το Κοινοβούλιο παραβίαζε το δικαίωμά του για δίκαιη δίκη σύμφωνα με το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης. Στις 21.10.2003 η μήνυση υπεβλήθη στο Κοινοβούλιο. Στις 2.2.2004 ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απέρριψε το αίτημα άρσης της ασυλίας του Κ.Τ., βασιζόμενος στο Άρθρο 83§8 του

Κανονισμού της Βουλής, σύμφωνα με το οποίο νέα αίτηση για δίωξη που στηρίζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα είναι απαράδεκτη.

9. Στις 18.3.2004 ο προσφεύγων υπέβαλε προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, παραπονούμενος βάσει του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης ότι η άρνηση του Κοινοβουλίου να άρει την ασυλία του Κ.Τ. παραβίασε το δικαίωμά του για πρόσβαση σε δικαστήριο. Στις 16.11.2006 το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία έκρινε ότι η άρνηση του Προέδρου του Κοινοβουλίου να άρει την ασυλία του Κ.Τ. για πράξεις που φέρεται ότι τέλεσε πριν από την εκλογή του παραβίασε το δικαίωμα του προσφεύγοντος για πρόσβαση σε δικαστήριο σύμφωνα με το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης (*Τσαλκιτζής κατά Ελλάδος*, νο.11801/04, 16.11.2006). Μέχρι σήμερα, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει την επίβλεψη της εκτέλεσης της απόφασης σύμφωνα με το Άρθρο 46§2 της Σύμβασης.

10. Εν τω μεταξύ, στις 4.4.2004 ο προσφεύγων εμφανίστηκε σε τηλεοπτική εκπομπή στον εθνικής εμβέλειας σταθμό ALTER και επανέλαβε τους ισχυρισμούς που είχε κάνει στη μήνυσή του.

Β. Ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντος

11. Στις 2.7.2004 ο Κ.Τ. υπέβαλε μήνυση κατά του προσφεύγοντος για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση. Μετά την προκαταρκτική εξέταση, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντος. Στις 15.11.2007 ο προσφεύγων καταδικάστηκε ερήμην από το Τριμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Καταδικάστηκε σε φυλάκιση είκοσι μηνών και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του (απόφαση νο. 63161/07). Ο Κ.Τ. δήλωσε παράσταση ως πολιτικώς ενάγων. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης.

12. Ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών ("Εφετείο"), ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η δίκη του για δυσφήμιση θα έπρεπε να είχε ανασταλεί σύμφωνα με το Άρθρο 366§2 ΠΚ ή, σε κάθε περίπτωση, θα

έπρεπε να είχε αναβληθεί όσον αφορά όλες τις κατηγορίες, σύμφωνα με το Άρθρο 59§2 ΚΠΔ. Σε ακροαματική διαδικασία που έλαβε χώρα στις 25.5.2009 το Εφετείο απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος για αναστολή ή αναβολή της δίκης και προχώρησε στην εξέταση της μήνυσης του Κ.Τ. Ειδικότερα, έκρινε ως εξής:

"... Στη συνέχεια, ο διάδικος που είχε υποβάλει την μήνυση, ο Βασίλειος Τσαλκιτζής, άσκησε την προσφυγή νο.11801/04 ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Στρασβούργο, παραπονούμενος ότι η Ελλάδα δεν είχε άρει την κοινοβουλευτική ασυλία του Κ.Τ. και ότι δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη εναντίον του. Το εν λόγω Δικαστήριο ... έκρινε ότι η άρνηση του Προέδρου του Ελληνικού Κοινοβουλίου είχε παραβιάσει το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης... Συνεπώς, προέκυψαν τα ακόλουθα ζητήματα σχετικά: α) με τη σχέση των διεθνών συμβάσεων με τις τρέχουσες συνταγματικές διατάξεις, β) με την εν λόγω πράξη του Προέδρου του Ελληνικού Κοινοβουλίου και το κατά πόσον παραβιάζει συνταγματικές διατάξεις και τις ανωτέρω διεθνείς συμβάσεις, και γ) με το κατά πόσον είναι δυνατόν να ανασταλεί η εκδίκαση της τρέχουσας ποινικής υπόθεσης μετά την μήνυση από 2.11.2001 που υπέβαλε ο εναγόμενος Βασίλειος Τσαλκιτζής κατά ... του Κ.Τ... Το ζήτημα της υπεροχής του Συντάγματος δεν φαίνεται να αντικρούεται από την ανωτέρω απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία προσδιορίζει το ζήτημα ως ενέργεια του Προέδρου του Κοινοβουλίου ο οποίος δεν έθεσε το αίτημα στην Ολομέλεια του Ελληνικού Κοινοβουλίου, γεγονός που κατέληξε, σύμφωνα με την απόφαση, στην παρεμπόδιση της πρόσβασης του προσφεύγοντος και της υπόθεσης στο αρμόδιο ποινικό δικαστήριο... Σημειώνεται ότι η πράξη του Προέδρου του

Κοινοβουλίου βασίστηκε στο Άρθρο 82 του Κανονισμού της Βουλής...

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, είναι σαφές ότι το Ελληνικό Κοινοβούλιο απέρριψε αμετάκλητα το αίτημα του εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών, αρνούμενο να άρει την ασυλία του βουλευτή κατά του οποίου ασκήθηκε η μήνυση ... βάσει νόμιμης διαδικασίας που προβλέπεται από τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις. Συνεπώς, σύμφωνα με τη νομοθεσία, δεν υπάρχει απολύτως καμία πιθανότητα να επανεξεταστεί το ζήτημα και, τελικά, να ασκηθεί ποινική δίωξη. Στη διάρκεια των ... συνεδριάσεων της Ολομέλειας του Ελληνικού Κοινοβουλίου, το ζήτημα του βάσιμου των κατηγοριών εξετάστηκε στο σύνολό του, όπως και όλες οι πτυχές της υπόθεσης, διασφαλίζοντας το έργο του βουλευτή και προστατεύοντάς τον παράλληλα από κακόβουλες ενέργειες. Επίσης, και αυτό είναι σημαντικό, ελήφθη υπ' όψιν το σύνολο της δικογραφίας που σχηματίστηκε κατά την προκαταρκτική εξέταση, όπως και η γνώμη του αρμόδιου εισαγγελέα ο οποίος, αφού μελέτησε την υπόθεση, έκρινε ότι δεν υπάρχει λόγος άσκησης ποινικής δίωξης κατά του Κ.Τ. για τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείτο...".

13. Στη συνέχεια, το Εφετείο προχώρησε στην εξέταση μαρτύρων. Τα πρακτικά της δίκης δείχνουν ότι ο προσφεύγων αποχώρησε από το κτίριο μετά από σύντομο διάλειμμα μετά την εξέταση των πρώτων τριών μαρτύρων κατηγορίας. Ο δικηγόρος του επικοινωνήσε μαζί του για να μάθει πού είναι και ενημέρωσε το δικαστήριο ότι δεν αισθανόταν καλά και για το λόγο αυτό αποχώρησε από το κτίριο. Η δίκη συνεχίστηκε με παρουσία του δικηγόρου του. Συνολικά εξετάστηκαν πέντε μάρτυρες κατηγορίας, συμπεριλαμβανομένου του Κ.Τ., ο οποίος δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής, και ένας μάρτυρας υπεράσπισης. Δεν προκύπτει από τα στοιχεία που παρασχέθηκαν ότι ο προσφεύγων ή ο

δικηγόρος του ζήτησαν την εξέταση άλλου μάρτυρα υπεράσπισης και ότι απορρίφθηκε τέτοιο αίτημα. Εν όψει της απουσίας του προσφεύγοντος, το Εφετείο ζήτησε από τον εκπρόσωπό του να εκφράσει τις απόψεις του προσφεύγοντος σχετικά με τις κατηγορίες. Ο εκπρόσωπος του προσφεύγοντος δήλωσε ότι ο πελάτης του αρνείται όλες τις κατηγορίες και εμμένει στην αλήθεια των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ.

14. Το Εφετείο επικύρωσε την πρωτόδικη ετυμηγορία, συμπεριλαμβανομένης της ποινής φυλάκισης είκοσι μηνών και της στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων (απόφαση νο.4512/2009).

15. Στις 9.11.2009 ο προσφύγων υπέβαλε αίτηση αναίρεσης επί νομικών ζητημάτων. Ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η δίκη θα έπρεπε να είχε ανασταλεί ή αναβληθεί σύμφωνα με το Άρθρο 366§2 ΠΚ και το Άρθρο 59§2 ΚΠΔ. Στις 5.5.2010 ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης επί νομικών ζητημάτων (απόφαση νο.912/2010). Συγκεκριμένα, έκρινε ως εξής:

"...Από τη νέα αυτή διάταξη (Άρθρο 59§2 ΚΠΔ) ... προκύπτει σαφώς, ότι για να αναβληθεί η ποινική δίκη λόγω υπάρξεως ποινικού προδικαστικού ζητήματος, πρέπει, στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 229, 362, 363 του ΠΚ, να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για το γεγονός για το οποίο δόθηκε ο όρκος ή έγινε η καταμήνυση ή το οποίο ισχυρίσθηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος. Κατά το άρθρο δε 366 παρ.2 του ΠΚ ... αναστέλλεται η δίκη για τη δυσφήμιση έως το τέλος της ποινικής διώξεως. Στην τελευταία αυτή περίπτωση προβλέπεται υποχρεωτική αναστολή της ποινικής διαδικασίας, αλλά προϋποθέτει επίσης προηγούμενη άσκηση ποινικής διώξεως για το γεγονός για το οποίο έχει γίνει ισχυρισμός ή διάδοση... Στην προκειμένη περίπτωση ... το Δικαστήριο απέρριψε τα άνω αιτήματα, με πλήρη και ορθή αιτιολογία και δη διότι δε δόθηκε η άδεια ασκήσεως διώξεως κατά του μηνυομένου πολιτικώς ενάγοντος Βουλευτή και δεν είχε

ασκηθεί σχετικά ποινική δίωξη κατ' αυτού, πράγμα που είναι προαπαιτούμενο για την αναβολή και την αναστολή της εναντίον του αιτούντος κατηγορουμένου ποινικής διαδικασίας. Ήτοι σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, το Δικαστήριο, που δίκασε την κατηγορία εναντίον του κατηγορουμένου-αναιρεσείοντος για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία μάρτυρος και συκοφαντική δυσφήμιση και απέρριψε το παραπάνω αίτημα του κατηγορουμένου, με την αιτιολογία ότι δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη εναντίον του νυν πολιτικώς ενάγοντος πρώην Δημάρχου και ήδη Βουλευτή, δίχως να αναβάλει και να αναστείλει τη "διαδικασία μέχρι πέρατος της προηγουμένως κινηθείσης εναντίον του διαδικασίας, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε και δεν παραβίασε τις παραπάνω διατάξεις που προαναφέρθηκαν...".

16. Η απόφαση καθαρογράφηκε στις 4.6.2010 και ο προσφεύγων έλαβε αντίγραφο στις 7.6.2010. Ο προσφεύγων φυλακίστηκε από τις 13.5.2010 έως τις 21.5.2010 καθώς αδυνατούσε να καταβάλλει το πρόστιμο στο οποίο μετατράπηκε η ποινή του. Στις 21.5.2010 η ποινή του μετατράπηκε σε κοινωνική υπηρεσία και αποφυλακίστηκε. Τελικά, στις 31.5.2010 ο προσφεύγων κατέβαλε 5.799,94 ευρώ αντί της έκτισης της ποινής του.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το Ελληνικό Σύνταγμα

17. Το σχετικό Άρθρο του Συντάγματος έχει ως εξής:

Άρθρο 62

"1. Όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος ο βουλευτής δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με άλλο τρόπο περιορίζεται χωρίς άδεια του Σώματος..".

B. Ο Ποινικός Κώδικας

18. Τα σχετικά Άρθρα του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 224

Ψευδορκία

"1. Όποιος ως διάδικος σε πολιτική δίκη δίνει εν γνώσει του ψευδή όρκο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος, ενώ εξετάζεται ενόρκως ως μάρτυρας ενώπιον αρχής αρμόδιας να ενεργεί ένορκη εξέταση ή αναφέρεται στον όρκο που έχει δώσει, καταθέτει εν γνώσει του ψέματα ή αρνείται ή αποκρύπτει την αλήθεια..."

Άρθρο 229

Ψευδής καταμήνυση

"Όποιος εν γνώσει καταμηνύει άλλον ψευδώς ή αναφέρει γι' αυτόν ενώπιον της αρχής ότι τέλεσε αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση με σκοπό να προκαλέσει την καταδίωξη του γι' αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους..."

Άρθρο 362

Δυσφήμιση

"Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης".

Άρθρο 363

Συκοφαντική δυσφήμιση

"1. Αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Μαζί με τη φυλάκιση μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή. Μπορεί επίσης να επιβληθεί και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 63".

Άρθρο 366

Γενικές Διατάξεις

"...

2. Αν στις περιπτώσεις των άρθρων 362, 363, 364 και 365 το γεγονός που ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος είναι πράξη αξιόποινη για την οποία ασκήθηκε δικαστική δίωξη, αναστέλλεται η δίκη για τη δυσφήμιση έως το τέλος της ποινικής δίωξης. Θεωρείται αποδεδειγμένο ότι το γεγονός που αφορά η δυσφήμιση είναι αληθινό αν η απόφαση είναι καταδικαστική και ψευδές αν η απόφαση είναι αθωωτική και στηρίζεται στο ότι δεν αποδείχθηκε ότι το πρόσωπο που είχε δυσφημηθεί τέλεσε την αξιόποινη πράξη".

Γ. Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

19. Το σχετικό Άρθρο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας έχει ως εξής:

Άρθρο 59

Προδικαστικά ζητήματα

"1. Όταν η απόφαση σε ποινική δίκη εξαρτάται από άλλη υπόθεση για την οποία έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, η πρώτη αναβάλλεται ωσότου εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στη δεύτερη δίκη.

2. Στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 229, 362, 363 του ΠΚ, αν για το γεγονός για το οποίο δόθηκε όρκος ή έγινε η καταμήνυση ή ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση (άρθρα 31, 43 παρ. 1 εδ.β'), αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών".

Δ. Κανονισμός της Βουλής

Άρθρο 83

"...

8. Νέα αίτηση (άρσης της κοινοβουλευτικής ασυλίας) για δίωξη που στηρίζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα είναι απαράδεκτη".

NOMIKO ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

20. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε για παραβίαση του δικαιώματός του για δίκαιη δίκη σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Σύμβασης λόγω της άρνησης των εθνικών δικαστηρίων να αναστείλουν ή να αναβάλλουν την ποινική δίωξη που άσκησε ο Κ.Τ. εναντίον του για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση έως το πέρας της ποινικής δίωξης που είχε ασκήσει κατά του Κ.Τ. για παράβαση καθήκοντος, εκβιασμό και δωροδοκία. Η εν λόγω διάταξη έχει ως εξής:

"Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικάως ... από ... δικαστήριο ... το οποίο θα αποφασίσει ... επί του βασίμου κάθε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως...".

21. Η Κυβέρνηση αντέκρουσε αυτόν τον ισχυρισμό.

A. Αντικείμενο του ελέγχου του Δικαστηρίου

22. Εξ αρχής, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η παρούσα προσφυγή αποτελεί συνέχεια προσφυγής που κατέθεσε ο ίδιος προσφεύγων σε σχέση με την μήνυση που είχε υποβάλει κατά του Κ.Τ. Σε εκείνη την υπόθεση, το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η άρνηση του Προέδρου του Κοινοβουλίου να άρει την ασυλία του Κ.Τ. για πράξεις που φέρεται ότι είχε τελέσει πριν από την εκλογή του ως βουλευτή είχε παραβιάσει το δικαίωμα του προσφεύγοντος για πρόσβαση σε δικαστήριο σύμφωνα με το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης (*Τσαλκιτζής*, όπ.π.).

23. Το Δικαστήριο θα πρέπει να προσδιορίσει κατ' αρχάς εάν το Άρθρο 46 της Σύμβασης δεν του επιτρέπει να ασχοληθεί με τις αιτιάσεις του προσφεύγοντος εν όψει της κατανομής των εξουσιών βάσει της Σύμβασης μεταξύ της Επιτροπής Υπουργών και του Δικαστηρίου όσον αφορά την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου (βλ. π.χ. *Lyons κλπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (dec.), νο.15227/03, ECHR 2003-IX).

24. Οι συναφείς γενικές αρχές συνοψίστηκαν στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Egmez κατά Κύπρου* ((dec.) νο.12214/07, §§ 48-56, 18.9.2012) και στις αποφάσεις του στις υποθέσεις *Bochan κατά Ουκρανίας* (νο.2) ([GC], νο.22251/08, §§33-34, ECHR 2015), *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) κατά Ελβετίας* (νο.2) ([GC], νο. 32772/02, §§61-63, ECHR 2009) και πιο πρόσφατα στην υπόθεση *Moreira Ferreira κατά Πορτογαλίας* (νο.2) ([GC], νο/19867/12, §§47-51, 11.7.2017).

25. Επανερχόμενο στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο κρίνει ότι ορισμένοι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος φαίνεται να αποτελούν αιτιάσεις για φερόμενη έλλειψη κατάλληλης εκτέλεσης της απόφασης του Δικαστηρίου από 16.11.2006 στην προηγούμενη υπόθεσή του καθώς απαιτούσε από τις εθνικές αρχές να ασκήσουν ποινική δίωξη εναντίον του Κ.Τ. Ωστόσο, οι αιτιάσεις είτε περί παράλειψης εκτέλεσης απόφασης του Δικαστηρίου είτε περί παράλειψης επανόρθωσης παραβίασης που έχει ήδη διαπιστώσει δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου *ratione materiae* (βλ. *Lyons κλπ.*, όπ.π.). Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, έως σήμερα, η εκτέλεση της απόφασης νο.11801/04 εκκρεμεί ακόμη ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών.

26. Συνεπώς, οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος, στο βαθμό που αφορούν την παράλειψη επανόρθωσης της αρχικής παραβίασης του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση του Δικαστηρίου το 2006, πρέπει να κηρυχθούν ασύμβατες *ratione materiae* προς τη Σύμβαση, σύμφωνα με το Άρθρο 35§§3(α) και 4.

27. Ωστόσο, η παρούσα προσφυγή εγείρει νέα αιτίαση σχετικά με τη διαδικασία που ασκήθηκε κατά του προσφεύγοντος από τον Κ.Τ. και το δίκαιο χαρακτήρα αυτής της διαδικασίας, και όχι τη δική του μήνυση κατά του Κ.Τ. Η διαδικασία αυτή έπεται και διαφέρει από την εθνική διαδικασία που αποτέλεσε αντικείμενο της απόφασης του Δικαστηρίου το 2006.

28. Συνεπώς, το Άρθρο 46 της Σύμβασης δεν απαγορεύει στο Δικαστήριο να εξετάσει την νέα αιτίαση του προσφεύγοντος σχετικά με τον άδικο χαρακτήρα της διαδικασίας που ασκήθηκε εναντίον του από τον Κ.Τ.

Β. Περί του παραδεκτού

29. Η Κυβέρνηση ζήτησε από το Δικαστήριο να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, ο προσφεύγων δεν είχε επικαλεστεί τα δικαιώματά του βάσει της Σύμβασης ενώπιον των εθνικών εφετείων και δεν ισχυρίστηκε, ακόμη και αορίστως ή γενικώς, ότι η άρνηση αναστολής ή αναβολής της εν λόγω δίωξης παραβιάζει το δικαίωμά του σε δίκαιη δίκη. Οι ισχυρισμοί του ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων βασίστηκαν αποκλειστικά στην εθνική νομοθεσία. Η αίτησή του για αναστολή ή αναβολή της δίκης δεν εξισώνεται με ισχυρισμό περί παραβίασης του δικαιώματος για δίκαιη δίκη. Ακόμη και αν τα εθνικά δικαστήρια μπορούσαν να εξετάσουν την υπόθεση *proprio motu* στο πλαίσιο της Σύμβασης, ο προσφεύγων δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του να επικαλεστεί τη Σύμβαση ενώπιον των εν λόγω δικαστηρίων, ή τουλάχιστον να επιστήσει την προσοχή τους σε ζητήματα που σκόπευε να θέσει στη συνέχεια ενώπιον του Δικαστηρίου.

30. Επίσης, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι οι παρατηρήσεις του προσφεύγοντος επί της ουσίας και της δίκαιης ικανοποίησης υπεβλήθηκαν εκπρόθεσμα, καθώς έφθασαν στο Δικαστήριο στις 19.8.2016, μετά την προθεσμία της 17.8.2016.

31. Ο προσφεύγων προσέβαλε τον ισχυρισμό ότι δεν είχε εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα. Ισχυρίστηκε ότι, αν και δεν είχε αναφερθεί ρητώς στο Άρθρο 6 της Σύμβασης, είχε υποβάλλει τέτοια αιτίαση στην ουσία ενώπιον του Εφετείου και του Αρείου Πάγου. Τα εθνικά δικαστήρια γνώριζαν την πρώτη απόφαση του Δικαστηρίου και, συνεπώς, η μόνη ερμηνεία της άρνησης ικανοποίησης του αιτήματός του

για αναστολή είναι ότι η άρνηση αυτή δεν συμμορφώνεται προς την πρώτη απόφαση. Έτσι, είχε δώσει στα εθνικά δικαστήρια την ευκαιρία να επανορθώσουν την καταγγελλόμενη παραβίαση.

32. Πρώτον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι έθεσε προθεσμία έως τι 17.8.2016 για την υποβολή παρατηρήσεων εκ μέρους του προσφεύγοντος. Οι παρατηρήσεις αυτές εστάλησαν με φαξ στις 16.8.2016 και έφθασαν στο Δικαστήριο ταχυδρομικώς στις 19.8.2016. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η ουσιώδης ημερομηνία σύμφωνα με τον Κανόνα 38§2 των Διαδικαστικών Κανόνων για τους σκοπούς της τήρησης προθεσμιών για γραπτές παρατηρήσεις είναι η πιστοποιημένη ημερομηνία αποστολής των εγγράφων. Βάσει του υλικού στη διάθεσή του, το Δικαστήριο δεν έχει λόγο να κρίνει ότι οι παρατηρήσεις του προσφεύγοντος εστάλησαν εκπρόθεσμα. Συνεπώς, απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης.

33. Δεύτερον, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι σκοπός του Άρθρου 35 είναι να δίδεται στα Συμβαλλόμενα Κράτη η ευκαιρία να προλαμβάνουν ή να επανορθώνουν τις παραβιάσεις που καταγγέλλονται εναντίον τους προτού οι καταγγελίες αυτές υποβληθούν ενώπιόν του (βλ. μεταξύ άλλων *Gafgen κατά Γερμανίας* [GC], νο.22978/05, §142, ECHR 2010). Αν και το Άρθρο 35§1 της Σύμβασης πρέπει να εφαρμόζεται με κάποιο βαθμό ευελιξίας και χωρίς υπερβολική τυπολατρία, δεν απαιτεί απλώς να υποβάλλονται προσφυγές στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια και να γίνεται χρήση αποτελεσματικών ένδικων μέσων για την προσβολή αποφάσεων που έχουν εκδοθεί. Συνήθως απαιτεί επίσης όπως οι αιτιάσεις που πρόκειται να υποβληθούν στη συνέχεια ενώπιον του Δικαστηρίου να έχουν ήδη υποβληθεί στα δικαστήρια αυτά, τουλάχιστον κατ' ουσίαν και σύμφωνα με τις τυπικές απαιτήσεις και προθεσμίες που ορίζει η εθνική νομοθεσία (βλ. μεταξύ άλλων *Cardot κατά Γαλλίας*, 19.3.1991, §34, Series A no.200, και *Elci κλπ. κατά Τουρκίας*, νο.23145/93 και 25091/94, §§604 και 605, 13.11.2003).

34. Στην προκείμενη υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν επικαλέστηκε ρητώς κανένα Άρθρο της Σύμβασης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ωστόσο, αναφέρθηκε στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.) ενώπιον του Εφετείου και ζήτησε αναβολή ή αναστολή της ποινικής δίωξης εναντίον του έως το πέρας της ποινικής δίωξης κατά του Κ.Τ. Επίσης, επανέλαβε τους ισχυρισμούς του ενώπιον του Αρείου Πάγου, ισχυριζόμενος ότι, αρνούμενο να αναστείλει ή να αναβάλλει τη δίωξη εναντίον του, το Εφετείο του αρνήθηκε το δικαίωμα δικαστικής προστασίας.

35.Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο πείστηκε ότι, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομολογίας του, ο προσφεύγων προέβαλε την αιτίασή του κατ' ουσίαν σύμφωνα με το Άρθρο 6, αν και έμμεσα, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου και του Αρείου Πάγου και ότι οι νομικοί ισχυρισμοί που προέβαλε ο προσφεύγων ενώπιον των εν λόγω δικαστηρίων περιλάμβαναν αιτίαση σε σχέση με την εν λόγω διάταξη της Σύμβασης. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, αν και ο προσφεύγων δεν βασίστηκε ρητώς στη Σύμβαση, προέβαλε τέτοιους ή παρόμοιους ισχυρισμούς βάσει της εθνικής νομοθεσίας ζητώντας αναβολή ή αναστολή της διαδικασίας και παραπέμποντας στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.).

36. Έτσι, ο προσφεύγων παρείχε στα εθνικά δικαστήρια την ευκαιρία να αποκαταστήσουν την καταγγελλόμενη παραβίαση. Η ένσταση της Κυβέρνησης λόγω παράλειψης εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων πρέπει συνεπώς να απορριφθεί.

37. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι αυτή η αιτίαση δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του Άρθρου 35§3(α) της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν είναι απαράδεκτη για άλλους λόγους. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

Γ. Επί της ουσίας

1. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

38. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η δίκη του για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση βάσει της μήνυσης του Κ.Τ. εναντίον του θα έπρεπε να είχε ανασταλεί ή αναβληθεί, σύμφωνα με το Άρθρο 59§2 ΚΠΔ και το Άρθρο 366§2 ΠΚ, έως ότου εκδικαστεί από τα εθνικά δικαστήρια η μήνυσή του κατά του Κ.Τ. για τις πράξεις που αποτέλεσαν τη βάση της μήνυσης του Κ.Τ. Στην υπόθεση αυτή, η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να αναστείλουν ή να αναβάλλουν τη δίκη δεν αφορούσε απλώς ένα διαδικαστικό ζήτημα, αλλά είχε επιπτώσεις για τα ουσιαστικά δικαιώματα του προσφεύγοντος. Η άρνηση του Κοινοβουλίου να άρουν την ασυλία του Κ.Τ. ήταν ο μόνος λόγος για τον οποίο δεν διώχθηκε ο Κ.Τ., γεγονός που το Δικαστήριο είχε ήδη κρίνει ότι αποτελούσε παραβίαση της Σύμβασης και, συνεπώς, παράνομο. Εάν το Κοινοβούλιο είχε δώσει την άδεια άρσης της ασυλίας του Κ.Τ., το προαπαιτούμενο εκκρεμών δικών που απαιτεί το Άρθρο 59 ΚΠΔ και το Άρθρο 366 ΠΚ θα είχε εκπληρωθεί. Σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία που αφορά την μήνυση του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ. είχε εκκινηθεί με το αίτημα του εισαγγελέα για άρση της ασυλίας του Κ.Τ., το οποίο μπορεί να εξισωθεί με άσκηση ποινικής δίωξης. Η άρνηση του εθνικού δικαστηρίου να αναστείλει τη δίκη ήταν συνεπώς τυπολατρική και αγνόησε την απόφαση στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.).

39. Επιπλέον, το σκεπτικό των διατάξεων των Άρθρων 59 ΚΠΔ και 366 ΠΚ ήταν να επιτρέψουν στα δικαστήρια να κρίνουν εάν είχαν όντως τελεστεί τα καταγγελλόμενα αδικήματα προτού αποφασίσουν εάν ήταν ψευδείς οι ισχυρισμοί καταγγελλόμενων αδικημάτων. Διαφορετικά, τα εθνικά δικαστήρια θα καλούνταν να υποθέσουν εάν τα καταγγελλόμενα αδικήματα, τα οποία δεν αποτελούσαν αντικείμενο της άμεσης εξέτασής τους, είχαν όντως διαπραχθεί προκειμένου να αποφασίσουν για τις κατηγορίες περί ψευδούς καταμήνυσης και άλλων αδικημάτων. Συνεπώς, οι διατάξεις που αφορούν την αναστολή ή αναβολή της διαδικασίας

θεσπίστηκαν προκειμένου να προστατεύονται τα ουσιαστικά δικαιώματα των εναγομένων.

40. Ο προσφεύγων βασίστηκε επίσης στον ισχυρισμό της Κυβέρνησης στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.), σύμφωνα με τον οποίο ο Κ.Τ. θα μπορούσε να διωχθεί μετά το πέρας της θητείας του ως βουλευτή. Συνεπώς, η μήνυση του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ. δεν είχε τεθεί στο αρχείο, όπως θα συνέβαινε εάν ήταν αβάσιμη, αλλά είχε ανασταλεί για όσο χρόνο ο Κ.Τ. ήταν βουλευτής. Τα εθνικά δικαστήρια έσφαλαν κρίνοντας ότι δεν υπήρχε πλέον δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης κατά του Κ.Τ. Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, το γεγονός και μόνο της διενέργειας δεύτερης δίκης ήταν εφ' εαυτού παραβίαση του δικαιώματός του για δίκαιη δίκη, που προέκυψε από την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να αναστείλουν τη δίκη εναντίον του έως το πέρας της δίκης κατά του Κ.Τ. Ο προσφεύγων δεν συμμετείχε στην ακροαματική διαδικασία ενώπιον του πρωτοδικείου, καθώς δεν θεώρησε ότι θα μπορούσε να διεξαχθεί η δίκη χωρίς να έχει εκδικαστεί πρώτα η μήνυσή του. Για τον ίδιο λόγο, η όλη υπεράσπισή του βασίστηκε στο αίτημα αναστολής της διαδικασίας, και γι' αυτό κάλεσε μόνο έναν μάρτυρα.

41. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι οι δύο ποινικές δίκες ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθώς κατηγορήθηκε και καταδικάστηκε λόγω των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ., οι οποίοι είχαν συμπεριληφθεί στην μήνυση του τελευταίου. Επίσης, η ποινική δίωξη κατά του Κ.Τ. θα οδηγούσε τα δικαστήρια να εξετάσουν εάν ο Κ.Τ. είχε όντως διαπράξει τα καταγγελλόμενα αδικήματα, ενώ το βάρος της απόδειξης είχε αναστραφεί στην ποινική δίωξη εναντίον του προσφεύγοντος καθώς το κύριο ζήτημα υπό εξέταση ήταν οι κατηγορίες εναντίον του και τα αδικήματα που φέρεται να τέλεσε ο Κ.Τ. ήταν δευτερεύοντα ζητήματα. Η αρχή *in dubio pro libertatis* στις περιπτώσεις αυτές είχε το αντίθετο αποτέλεσμα καθώς λειτούργησε εις βάρος του

εναγομένου, δεδομένου ότι τα εθνικά δικαστήρια έτειναν να θεωρούν τις αναπόδεικτες κατηγορίες ως ψευδείς. Έτσι, ο προσφεύγων στερήθηκε της ευκαιρίας να αποδείξει τους ισχυρισμούς του με τη συνδρομή των εθνικών αρχών που είχαν αναλάβει την έρευνα και στο τέλος καταδικάστηκε για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση χωρίς να έχει την ευκαιρία να αποδείξει την αλήθεια της μήνυσής του κατά του Κ.Τ.

42. Η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δηλ. τα Άρθρα 59§2 ΚΠΔ και 366§2 ΠΚ, η άσκηση ποινικής δίωξης για ποινικό προδικαστικό ζήτημα αποτελούσε προαπαιτούμενο για την αναστολή ή αναβολή μιας δίκης για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση. Η άσκηση ποινικής γίνεται όταν διώκεται κάποιος, και όχι υποβάλλοντας απλώς μήνυση. Συνεπώς, στην προκείμενη υπόθεση, όπου ο Κ.Τ. δεν διώχθηκε μετά την μήνυση του προσφεύγοντος, οι προϋποθέσεις για αναστολή ή αναβολή της δίκης δεν πληρούνταν. Ο προσφεύγων γνώριζε τις ανωτέρω διατάξεις και την ερμηνεία τους και, συνεπώς, θα έπρεπε να αναμένει την απόρριψη του αιτήματός του για αναστολή ή αναβολή της δίκης και θα έπρεπε να είχε προετοιμάσει αναλόγως την υπεράσπισή του. Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση τόνισε ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 366§2 ΠΚ, σε περίπτωση αναστολής της δίκης για δυσφήμιση, υπάρχει τεκμήριο ότι το γεγονός για το οποίο ασκήθηκε δίωξη για δυσφήμιση θεωρείται αποδειχθέν εάν υπάρξει καταδίκη και ψευδές εάν υπάρξει αθώωση. Ωστόσο, το Άρθρο 59 ΚΠΔ δεν προβλέπει τέτοιο τεκμήριο. Συνεπώς, ακόμη κι αν η διαδικασία είχε αναβληθεί στην προκείμενη υπόθεση, το ανωτέρω τεκμήριο θα αφορούσε μόνο το αδίκημα της δυσφήμισης και όχι τα αδικήματα της ψευδούς καταμήνυσης και της ψευδορκίας. Ως εκ τούτου, ακόμη και στην υποθετική περίπτωση που η μήνυση του προσφεύγοντος είχε οδηγήσει στην καταδίκη του Κ.Τ., το εθνικό δικαστήριο θα δεσμευόταν μόνο όσον αφορά το αδίκημα της

δυσφήμισης και θα είχε εκτιμήσει ελεύθερα την απόφαση όσον αφορά τα άλλα αδικήματα.

43. Η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι δεν ήταν δυνατόν να εξαχθεί υποχρέωση αναστολής ποινικής διαδικασίας σε περιστάσεις όπως αυτές της προκείμενης υπόθεσης από το Άρθρο 6 ή άλλο Άρθρο της Σύμβασης. Αν και τα αδικήματα για τα οποία καταδικάστηκε ο προσφεύγων σχετίζονταν με τα αδικήματα για οποία κατηγορήθηκε ο Κ.Τ., δεν υπήρχε διαδικαστική υποχρέωση να μείνουν τα αδικήματα ατιμώρητα ή να εκταθεί η ασυλία του Κ.Τ. στον προσφεύγοντα. Η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε επίσης ότι, αν και τα αδικήματα της ψευδούς καταμήνυσης και της ψευδορκίας σχετίζονταν με την μήνυση του προσφεύγοντος, το αδίκημα της δυσφήμισης είχε τελεστεί κατά την εμφάνισή του στο τηλεοπτικό πρόγραμμα στις 4.4.2004 και, συνεπώς, δεν συνδεόταν με την μήνυση κατά του Κ.Τ.

44. Τέλος, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η παραβίαση που διαπίστωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.) κατά τη διαδικασία που άσκησε ο προσφεύγων κατά του Κ.Τ. δεν σημαίνει αυτομάτως ότι επήλθε νέα παραβίαση του ίδιου Άρθρου κατά τη διαδικασία που άσκησε ο Κ.Τ. κατά του προσφεύγοντος. Στην τελευταία αυτή διαδικασία, όλες οι πτυχές του δικαιώματος για δίκαιη δίκη είχαν τηρηθεί: ο προσφεύγων εξοικειώθηκε με τη δικογραφία, προετοίμασε την υπεράσπισή του με κατάλληλο τρόπο, είχε την ευκαιρία να ακουστεί αυτοπροσώπως ή μέσω συνηγόρου ενώπιον αδέκαστου και ανεξάρτητου δικαστηρίου, να εξετάσει μάρτυρες και να έχει καλά αιτιολογημένη απόφαση, επωφελούμενος παράλληλα από το τεκμήριο της αθωότητας. Αν και τα εθνικά δικαστήρια δεν θα μπορούσαν να καταδικάσουν τον Κ.Τ. στο πλαίσιο της ποινικής δίωξης κατά του προσφεύγοντος, είχαν την εξουσία να εξετάσουν όλα τα γεγονότα και τα αποδεικτικά στοιχεία. Εάν είχαν αμφιβολίες σχετικά με την αλήθεια των ισχυρισμών του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ., θα μπορούσαν να είχαν αθώσει τον

προσφεύγοντα. Είχε δοθεί στον προσφεύγοντα κάθε διαδικαστική δυνατότητα να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ. στη διάρκεια της ποινικής δίωξης εναντίον του και προσπαθούσε εσφαλμένα να συνδέσει το γεγονός ότι δεν ανεστάλη η δίωξη με την οριστική καταδίκη του, η οποία έλαβε χώρα μετά από νόμιμα διεξαχθείσα αποδεικτική διαδικασία. Ο προσφεύγων επέλεξε να μην παραστεί ενώπιον του πρωτοδικείου και να μην εκφράσει τις απόψεις του αυτοπροσώπως ενώπιον του Εφετείου. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, δεν υπήρξε συνεπώς παραβίαση του δικαιώματος για δίκαιη δίκη στην παρούσα υπόθεση.

2. Η αξιολόγηση του Δικαστηρίου

(α) Γενικές αρχές

45. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι καθήκον του, σύμφωνα με το Άρθρο 19 της Σύμβασης, είναι να διασφαλίζει την τήρηση των δεσμεύσεων που ανέλαβαν τα Συμβαλλόμενα Κράτη ως προς τη Σύμβαση. Ειδικότερα, δεν αποτελεί λειτουργία του η ενασχόληση με σφάλματα όσον αφορά πραγματικά περιστατικά ή νομικά ζητήματα που φέρεται ότι διέπραξε ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός και εφ' όσον ενδέχεται να παραβιάστηκαν δικαιώματα και ελευθερίες που προστατεύονται από τη Σύμβαση (βλ. *Gafgen κατά Γερμανίας* [GC], νο.22978/05, §62, ECHR 2010).

46. Το δικαίωμα για δίκαιη δίκη σύμφωνα με το Άρθρο 6§1 είναι ανεπιφύλακτο δικαίωμα. Ωστόσο, το τι αποτελεί δίκαιη δίκη δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ενός και μόνο αμετάβλητου κανόνα, αλλά πρέπει να εξαρτάται από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης (βλ. *O'Halloran and Francis κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, [GC], νο.15809/02 και 25624/02, §53, ECHR 2007-III, και *Ibrahim κλπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, [GC], νο.50541/08 και άλλες 3, §250, ECHR 2016). Η κύρια μέριμνα του Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 6§1 είναι να αξιολογήσει τη συνολική νομιμότητα της ποινικής διαδικασίας (βλ.

μεταξύ πολλών άλλων, *Taxquet κατά Βελγίου* [GC], νο.926/05, §84, ECHR 2010, και *Schatschaschwili κατά Γερμανίας* [GC], νο.9154/10, §101, ECHR 2015).

47. Η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης πρέπει να εξετάζεται σε κάθε υπόθεση σε σχέση με την εξέλιξη της διαδικασίας στο σύνολό της και όχι βάσει μεμονωμένης θεώρησης μιας συγκεκριμένης πτυχής ή ενός συγκεκριμένου περιστατικού, αν και δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ότι ένας συγκεκριμένος παράγοντας μπορεί να είναι τόσο αποφασιστικός ώστε να μπορέσει να κριθεί ο δίκαιος χαρακτήρας μιας δίκης σε πρωτότερο στάδιο της διαδικασίας (βλ. *Can κατά Αυστρίας*, νο.9300/81, έκθεση της Επιτροπής από 12.7.1984, §48, Series A no.96, *Ibrahim κλπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], νο.50541/08 και άλλες 3, §251, ECHR 2016, *Simeonovi κατά Βουλγαρίας* [GC], νο.21980/04, §113, CEDH 2017 (αποσπάσματα)). Κατά την αξιολόγηση του συνολικού δίκαιου χαρακτήρα της διαδικασίας, το Δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψιν, εφ' όσον αρμόζει, τα ελάχιστα δικαιώματα που παρατίθενται στο Άρθρο 6§3, που απλοποιούν τις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης σε τυπικές διαδικαστικές καταστάσεις που προκύπτουν σε ποινικές υποθέσεις. Συνεπώς, μπορούν να θεωρηθούν συγκεκριμένες πτυχές της έννοιας της δίκαιης δίκης σε ποινική διαδικασία στο Άρθρο 6§1 (βλ. π.χ. *Galgen*, όπ.π., §169, και *Schatschaschwili*, όπ.π., §100). Ωστόσο, αυτά τα ελάχιστα δικαιώματα δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Ο εγγενής σκοπός τους είναι πάντοτε να συμβάλλουν στη διασφάλιση της δίκαιης ποινικής διαδικασίας στο σύνολό της (βλ. *Can*, όπ.π., §48, *Mayzit κατά Ρωσίας*, νο.63389/00, §77, 20.1.2005, και *Seleznev κατά Ρωσίας*, νο.15591/03, §67, 26.6.2008).

48. Όσον αφορά την αδικία που προκύπτει από το σκεπτικό που υιοθετούν τα εθνικά δικαστήρια, το Δικαστήριο έκρινε ότι μια εθνική δικαστική απόφαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αυθαίρετη σε σημείο που να θίγεται ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας, εκτός εάν δεν

παρέχει καμία αιτιολογία ή εάν η αιτιολογία που παρέχει βασίζεται σε έκδηλο πραγματικό ή νομικό σφάλμα που διέπραξε το εθνικό δικαστήριο, το οποίο οδήγησε σε "μη απόδοση δικαιοσύνης" (βλ. *Moreira Ferreira*, όπ.π., §§83-85).

49. Προκειμένου το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη να παραμείνει επαρκώς "πρακτικό και αποτελεσματικό", το Άρθρο 6§1 πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του Προοιμίου της Σύμβασης, που δηλώνει, μεταξύ άλλων, ότι το κράτος δικαίου αποτελεί μέρος της κοινής κληρονομιάς των Συμβαλλομένων Κρατών (βλ., *mutatis mutandis*, *Brumarescu κατά Ρουμανίας* [GC] νο.28342/96, §61, ECHR 1999-VII). Όταν το ζήτημα είναι η εθνική νομοθεσία, καθήκον του Δικαστηρίου είναι να μην εξετάζει τη σχετική νομοθεσία αορίστως. Αντίθετα, θα πρέπει να περιορίζεται, στο μέτρο του δυνατού, στην εξέταση των ζητημάτων που θέτει η υπόθεση ενώπιόν του (βλ. *Taxquet κατά Βελγίου*, όπ.π., §83).

50. Επιπλέον, το δικαίωμα της πρόσβασης σε δικαστήριο που διασφαλίζει το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης δεν είναι απόλυτο, αλλά μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, οι οποίοι επιτρέπονται δια νύξης, καθώς το δικαίωμα της πρόσβασης από τη φύση του απαιτεί ρύθμιση από το Κράτος. Στο πλαίσιο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διαθέτουν κάποιο περιθώριο εκτίμησης, αν και η τελική απόφαση σε σχέση με την τήρηση των απαιτήσεων της Σύμβασης εναπόκειται στο Δικαστήριο. Πρέπει να πειστεί ότι οι περιορισμοί που εφαρμόζονται δεν περιορίζουν και δεν μειώνουν την πρόσβαση που απομένει στο άτομο με τέτοιο τρόπο ή σε τέτοιο βαθμό ώστε να παρεμποδίζεται η ουσία του δικαιώματος. Επίσης, ο περιορισμός δεν θα είναι συμβατός προς το Άρθρο 6§1 εάν δεν επιδιώκει νόμιμο σκοπό και εάν δεν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και του σκοπού που επιδιώκεται. Το δικαίωμα της πρόσβασης σε δικαστήριο παρεμποδίζεται όταν οι κανόνες παύουν να υπηρετούν τους σκοπούς της

ασφάλειας δικαίου και της σωστής απονομής της δικαιοσύνης και δημιουργούν κάποιου είδους φραγμό που εμποδίζει τον διάδικο να προσδιοριστεί η υπόθεσή του επί της ουσίας από το αρμόδιο δικαστήριο (βλ. *Kart κατά Τουρκίας* [GC], ν.8917/05, §79, ECHR 2009 (αποσπάσματα)).

(β) Εφαρμογή στην προκείμενη υπόθεση

51. Το Δικαστήριο σημειώνει εξ αρχής ότι ο προσφεύγων δεν ισχυρίστηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή του Δικαστηρίου ότι μια συγκεκριμένη πτυχή της διαδικασίας που διεξήχθη εναντίον του δεν ήταν σύμφωνη προς τις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Σύμβασης, για παράδειγμα ότι δεν είχε δικαστεί από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο ή ότι στερήθηκε του δικαιώματος να εξετάσει μάρτυρες. Αντίθετα, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να αναστείλουν ή να αναβάλλουν τη διαδικασία ήταν υπερβολικά τυπολατρική εν όψει της απόφασης του 2016 του Δικαστηρίου, η οποία αγνοήθηκε. Ισχυρίστηκε επίσης ότι το ίδιο το γεγονός ότι η δίκη για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση είχε λάβει χώρα παραβίαζε το δικαίωμά του για δίκαιη δίκη, καθώς δεν είχε την ευκαιρία να αποδείξει πρώτα την αλήθεια των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ., που αποτέλεσαν τη βάση της καταδίκης του.

52. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο Κ.Τ. δεν διώχθηκε μετά τη μήνυση του προσφεύγοντος επειδή το Κοινοβούλιο δεν είχε άρει την ασυλία του. Το γεγονός αυτό κρίθηκε από το Δικαστήριο ως παραβίαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος για πρόσβαση σε δικαστήριο βάσει του Άρθρου 6 της Σύμβασης (*Τσαλκιτζής*, όπ.π.). Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, αν και ο προσφεύγων δεν παρέστη ενώπιον του πρωτοδικείου και, συνεπώς, καταδικάστηκε ερήμην, είχε τη δυνατότητα να υποβάλλει το αίτημά του για αναστολή ή αναβολή της δίκης εναντίον του ενώπιον του Εφετείου. Στην απόφαση 4512/2009 το

Εφετείο εξέτασε το αίτημα του προσφεύγοντος για αναστολή ή αναβολή και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να απορριφθεί λόγω του ότι δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του Κ.Τ. Αυτό σημαίνει, συνεπώς, ότι δεν υπήρχε εκκρεμής ποινική δίκη που θα δικαιολογούσε την αναστολή ή αναβολή της δίκης κατά του προσφεύγοντος. Στη συνέχεια προχώρησε στην εξέταση μαρτύρων και καταδίκασε τον προσφεύγοντα για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση. Ο Άρειος Πάγος επικύρωσε πλήρως τα συμπεράσματα του Εφετείου (βλ. παράγραφο 15 ανωτέρω).

53. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι λόγοι που προτάθηκαν για την εν λόγω δικαστική απόφαση αφορούσαν τα βασικά επιχειρήματα του προσφεύγοντος. Συμπέρανε ότι η εθνική νομοθεσία προέβλεπε αναστολή ποινικής δίκης για ψευδή καταμήνυση, ψευδορκία και δυσφήμιση μόνο εάν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του φερόμενου δράστη. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτή η ερμηνεία της ισχύουσας ελληνικής νομοθεσίας δεν φαίνεται αυθαίρετη. Αντίθετα, υποστηρίζεται από τη διατύπωση των εν λόγω διατάξεων. Μάλιστα, φαίνεται ότι η άσκηση ποινικής δίωξης αποτελούσε προαπαιτούμενο για την αναστολή ή αναβολή της εν λόγω δίκης. Ωστόσο, δεν υπάρχουν διατάξεις στην εθνική νομοθεσία για την αναστολή της ποινικής διαδικασίας σε περιπτώσεις όπως του προσφεύγοντος, δηλαδή όταν η μήνυση δεν οδηγεί σε δίωξη για άλλους λόγους πλην του αβάσιμου αυτής και, ειδικότερα, λόγω πράξης που κρίθηκε ότι παραβιάζει τη Σύμβαση.

54. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει σχετικά ότι, όπως καμία διάταξη της εθνικής νομοθεσίας δεν πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται με τρόπο ασύμβατο προς τις υποχρεώσεις του Κράτους βάσει της Σύμβασης (βλ. *Cosic κατά Κροατίας*, νο.28261/06, §21, 15.1.2009), το κενό της εθνικής νομοθεσίας δεν μπορεί να αποτελεί δικαιολογία για την παράλειψη απόδοσης πλήρους ισχύος στα πρότυπα της Σύμβασης (βλ. *Yevdokimov κλπ. κατά Ρωσίας*, νο.27236/05 και άλλες

10, §31, 16.2.2016). Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει σταθερά στη νομολογία του ότι δεν αποτελεί καθήκον του να εξετάζει τη σχετική νομοθεσία και πρακτική αορίστως, αλλά να προσδιορίζει εάν ο τρόπος που εφαρμόζονται ή επηρεάζουν τον προσφεύγοντα αποτελεί παραβίαση της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων *Roman Zakharov κατά Ρωσίας* [GC], νο.47143/06, §164, ECHR 2015). Ειδικότερα, υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, καθήκον του Δικαστηρίου είναι να διαπιστώσει συγκεκριμένα εάν το σύνολο της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της απόρριψης του αιτήματος του προσφεύγοντος για αναστολή της δίκης, παραβίασε το δικαίωμα του προσφεύγοντος για δίκαιη δίκη βάσει του Άρθρου 6 της Σύμβασης εν όψει της απόφασης του 2006 του Δικαστηρίου (βλ. *mutatis mutandis*, *Karatas κατά Τουρκίας* [GC], νο. 23168/94, §62, ECHR 1999-IV).

55. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι όταν το Εφετείο απέρριψε το αίτημα του προσφεύγοντος για αναστολή ή αναβολή της εν λόγω δίκης, έλαβε υπ' όψιν την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (που προαναφέρθηκε) και εξέτασε το αίτημα υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου και της εθνικής νομοθεσίας. Συνήγε από την ανάγνωση της απόφασης αυτής ότι το Δικαστήριο προσδιόρισε το πρόβλημα ως "την πράξη του Προέδρου της Βουλής να μην θέσει το αίτημα υπ' όψιν της Ολομέλειας της Ελληνικής Βουλής, γεγονός που οδήγησε, σύμφωνα με την απόφαση, στην παρεμπόδιση της πρόσβασης του προσφεύγοντος και της υπόθεσης στο αρμόδιο ποινικό δικαστήριο" (βλ. παράγραφο 12 ανωτέρω). Εν όψει του περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτουν οι εθνικές αρχές κατά την ερμηνεία των αποφάσεων του Δικαστηρίου, και υπό το φως των αρχών που διέπουν την εκτέλεση των αποφάσεων (βλ., *mutatis mutandis*, *Emre κατά Ελβετίας* (νο.2), νο.5056/10, §71, 11.10.2011, και *Moreira Ferreira* (νο.2), ό.π., §95), το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητο να εκφράσει θέση σχετικά με την εγκυρότητα αυτής της ερμηνείας. Αρκεί το Δικαστήριο να

πειστεί ότι η απόφαση του εθνικού δικαστηρίου δεν ήταν αυθαίρετη, δηλαδή ότι οι δικαστές του Εφετείου δεν διαστρέβλωσαν και δεν παρερμήνευσαν την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο (βλ. *Moreira Ferreira* (vo.2), όπ.π., §98 σε σύγκριση με την υπόθεση *Bochan* (vo.2) όπ.π., §§63-65, και *Emre* (vo.2), όπ.π., §§71-75).

56. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ερμηνεία της απόφασης του 2006 του Δικαστηρίου από το Εφετείο ήταν, όταν κρίνεται στο σύνολό της, το αποτέλεσμα έκδηλου σφάλματος σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά ή νομικού σφάλματος που οδηγεί σε "άρνηση απόδοσης δικαιοσύνης". Ειδικότερα, δεν προκύπτει άμεσα από την απόφαση του 2006 του Δικαστηρίου ότι κάθε μελλοντική ποινική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος σε σχέση με το ίδιο σύνολο πραγματικών γεγονότων θα πρέπει να αναβληθεί. Επίσης, η διαπίστωση της παραβίασης του Άρθρου 6 της Σύμβασης δεν δημιουργεί γενικώς συνεχιζόμενη κατάσταση και δεν επιβάλλει συνεχιζόμενη διαδικαστική υποχρέωση επί του εναγόμενου Κράτους (βλ. *Moreira Ferreira* (vo.2), όπ.π., §91, σε αντιπαραβολή με την υπόθεση *Jeronovics κατά Λεττονίας* [GC], vo.44898/10, §118, ECHR 2016).

57. Υπό το φως των ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν συμμερίζεται την άποψη του προσφεύγοντος ότι η παραβίαση του δικαιώματός του για πρόσβαση σε δικαστήριο που διαπιστώθηκε στην απόφαση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.) κατέστησε αυτομάτως άδικη τη διαδικασία που διεξήχθη εναντίον του. Το Δικαστήριο δεν παραβλέπει το γεγονός ότι η διαδικασία κατά του προσφεύγοντος συνδεόταν στενά με τη μήνυση του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ., για την οποία δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη, κατά παράβαση της Σύμβασης. Στο πλαίσιο αυτό, παραμένει ασαφές για το Δικαστήριο κατά πόσον η μήνυση του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ. θα μπορούσε να οδηγήσει σε δίωξη μετά το πέρας της θητείας του, όπως ισχυρίζεται ο προσφεύγων βασιζόμενος στις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.), ή κατά πόσον δεν υπάρχει

προοπτική να αναθεωρηθεί το ζήτημα και να ασκηθεί τελικά ποινική δίωξη, όπως δέχθηκε το Εφετείο. Ωστόσο, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ξανά ότι το αντικείμενο της παρούσας υπόθεσης αφορά τη διαδικασία κατά του προσφεύγοντος και κατά πόσον παραβιάστηκε το δικαίωμά του για δίκαιη δίκη, και όχι τη μήνυσή του κατά του Κ.Τ. Οι δύο διαδικασίες, αν και στενά συνδεδεμένες, ήταν ξεχωριστές μεταξύ τους.

58. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε επίσης ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά του για δίκαιη δίκη καθώς δεν είχε την προηγούμενη ευκαιρία να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ., που αποτέλεσαν τη βάση της καταδίκης του. Ωστόσο, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι καθήκον των εθνικών δικαστηρίων στη διαδικασία αυτή ήταν να εξετάσουν εάν ο προσφεύγων είχε διαπράξει τα αδικήματα της ψευδούς καταμήνυσης, της ψευδορκίας και της δυσφήμισης και, τελικά, να απορρίψουν τις κατηγορίες του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ. Για το κάνει αυτό, εξέτασε εάν οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος κατά του Κ.Τ. ήταν αληθείς, ζήτημα που συνδέεται στενά με τις κατηγορίες εναντίον του, όπως παραδέχθηκε ο ίδιος ο προσφεύγων. Ο προσφεύγων είχε την ευκαιρία να εξετάσει μάρτυρες, να προσκομίσει έγγραφα, να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο και να καταθέσει ενώπιον των εθνικών αρχών που εξέτασαν την υπόθεσή του. Στα διάφορα στάδια της διαδικασίας, ήταν σε θέση να υποβάλλει τους ισχυρισμούς που θεωρούσε ότι αφορούσαν την υπόθεσή του και διεξήχθη προφορική διαδικασία ενώπιον του πρωτοδικείου και του Εφετείου, το οποίο ήταν πλήρως αρμόδιο να αξιολογήσει όλα τα σχετικά γεγονότα και αποδεικτικά στοιχεία. Συνεπώς, ο προσφεύγων διέθετε όλες τις εγγυήσεις μιας δίκαιης δίκης κατά τη διαδικασία εναντίον του και είχε πραγματική ευκαιρία να υπερασπιστεί τον εαυτό του και να αθωωθεί.

59. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν αξιοποίησε πλήρως όλα τα μέσα που του παρείχε η εθνική νομοθεσία. Ειδικότερα, δεν εμφανίστηκε ενώπιον του πρωτοδικείου, ενώ στο

Εφετείο εξέτασε μόνο έναν μάρτυρα υπεράσπισης. Επίσης, αποχώρησε από την ακροαματική διαδικασία ενόσω εξεταζόταν η υπόθεσή του και, συνεπώς, δεν κατέθεσε ο ίδιος. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν έχει πειστεί ότι ο προσφεύγων στερήθηκε πραγματικής ευκαιρίας να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του κατά του Κ.Τ. υποστηρίζοντας την υπεράσπισή του. Ομολογουμένως, η εθνική διαδικασία που διεξήχθη δεν θα μπορούσε να είχε οδηγήσει στην καταδίκη του Κ.Τ. εάν ο προσφεύγων είχε αποδείξει ότι οι κατηγορίες του ήταν αληθείς. Ωστόσο, ο προσφεύγων θα μπορούσε να είχε αθωωθεί εάν η ενοχή του δεν είχε αποδειχθεί.

60. Το Δικαστήριο σημειώνει τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι το γεγονός ότι η δίκη έλαβε χώρα χωρίς να έχει εκδικαστεί η μήνυσή του τού στέρησε τη συνδρομή που θα μπορούσαν να του παράσχουν οι εθνικές αρχές ερευνώντας το βάσιμο αυτής. Ωστόσο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η έλλειψη σχετικής συνδρομής αφορά την παραβίαση που είχε ήδη κριθεί από το Δικαστήριο στην υπόθεση *Τσαλκιτζή* (όπ.π.). Στην εν λόγω διαδικασία, ο προσφεύγων είχε στερηθεί του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο λόγω του ότι η ασυλία του Κ.Τ. δεν είχε αρθεί και, συνεπώς, δεν επωφελήθηκε από τη διενέργεια ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας, για τις αιτιάσεις του κατά του Κ.Τ. Ωστόσο, όσον αφορά την ποινική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος, είχε τη δυνατότητα να αξιοποιήσει όλα τα μέσα που του παρείχε η εθνική νομοθεσία και θα μπορούσε να είχε αθωωθεί. Καταλήγοντας στο συμπέρασμα αυτό, το Δικαστήριο αποδίδει σημαντικό βάρος στο διαφορετικό επίπεδο απόδειξης που απαιτείται στις δύο διαδικασίες: αφ' ενός, εάν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του Κ.Τ., η ενοχή του θα έπρεπε να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας. Αφ' ετέρου, στη διαδικασία κατά του προσφεύγοντος, η εύλογη αμφιβολία τον ωφελούσε ως κατηγορούμενο, σύμφωνα με την αρχή *in dubio pro reo*, που αποτελεί συγκεκριμένη έκφραση του τεκμηρίου της αθωότητας (βλ. *Βασίλειος*

Σταυρόπουλος κατά Ελλάδας, νο.35522/04, §39, 27.9.2007). Το υλικό που διαθέτει το Δικαστήριο δεν περιλαμβάνει τίποτα που να υποστηρίζει τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι δεν μπόρεσε να επωφεληθεί από την ανωτέρω αρχή επειδή τα εθνικά δικαστήρια έτειναν να θεωρούν ότι οι αναπόδεικτες κατηγορίες ήταν ψευδείς. Αντίθετα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα εθνικά δικαστήρια εξέτασαν όλες τις σχετικές μαρτυρίες και αποδεικτικά στοιχεία που διέθεταν προκειμένου να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι ο προσφεύγων ήταν ένοχος.

61. Με βάση τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων διέθετε το δικαίωμα να συμμετάσχει αποτελεσματικά στη διαδικασία και επαρκείς δυνατότητες άσκησης των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ. παραγράφους 58-59 ανωτέρω). Το Δικαστήριο τονίζει ότι σκοπός των ανωτέρω θεωρήσεων δεν είναι να υπονομεύσουν τη σημασία της απόφασης του 2006 του Δικαστηρίου, η οποία διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 6 της Σύμβασης λόγω της παράλειψης άρσης της ασυλίας του Κ.Τ., γεγονός που οδήγησε στην παραβίαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος για πρόσβαση σε δικαστήριο. Ωστόσο, με βάση το υλικό που διαθέτει, το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι η διαδικασία κατά του προσφεύγοντος ήταν άδικη ή ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να αναστείλουν ή να αναβάλλουν τη διαδικασία ήταν τόσο τυπολατρική ώστε να περιορίσει άνευ σοβαρού λόγου την πρόσβαση του προσφεύγοντος σε δικαστήριο ή να καταστήσει άδικη την ίδια τη διαδικασία.

62. Υπό το φως των ανωτέρω θεωρήσεων, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ:

1. *Κηρύσσει* παραδεκτές τις αιτιάσεις βάσει του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης σχετικά με τη διαδικασία κατά του προσφεύγοντος και απαράδεκτη την υπόλοιπη προσφυγή.

2. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19.10.2017, σύμφωνα με τον Κανόνα 77§2 και 3 των Διαδικαστικών Κανόνων.

Renata Degener

Αναπληρώτρια Γραμματέας

Kristina Pardalos

Πρόεδρος

Αθήνα, 29.11.2017

Ακριβής μετάφραση από τα αγγλικά

Η μεταφράστρια Ελένη Δημητρίου